	โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชยะหา		
	วิธีปฏิบัติงาน (Work Instruction)	เอกสารหมายเลข : WI-YH-IPD-013	จัดทำเมื่อ : 31/03/2567
		ฉบับที่ : A วันที่ออกเอกสาร : 31/03/2567	แก้ไขครั้งที่ : 00 หน้าที่ : 1 ของ 4 หน้า

เรื่อง : : แนวปฏิบัติการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ และการพยาบาลผู้ป่วยหลอดเลือดดำอักเสบ	
หน่วยงาน ผู้ป่วยในหญิง	กลุ่มงาน การพยาบาล
<p>ระเบียบปฏิบัติงาน</p> <p>เรื่อง : แนวปฏิบัติการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ และการพยาบาลผู้ป่วยหลอดเลือดดำอักเสบ</p> <p>ผู้ป่วยใน</p> <p>โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชยะหา จังหวัดยะลา</p>	

ผู้จัดทำเอกสาร

(นางสาวอัยเสาะ สะตืออบ)

พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

ผู้ทบทวนเอกสาร

ผู้อนุมัติใช้

(นางสาวมินตรา ทองธรรมชาติ)

พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ

(นายทินกร บินหะย็อรัง)

ผอ.รพร.ยะหา

เอกสารนี้เป็นสมบัติของโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชยะหา ห้ามนำออกไปใช้ภายนอกหรือทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต

แนวทางปฏิบัติการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ
การพยาบาลผู้ป่วยที่เกิด Phlebitis และ Extravasation
โรงพยาบาลพยาบาลสมเด็จพระยุพราช ยะหา

วัตถุประสงค์

เพื่อให้การปฏิบัติการพยาบาลของบุคลากรทางการแพทย์ทุกคนในหน่วยงานเป็นไปแนวทางเดียวกัน

เพื่อลดภาวะการอักเสบ ติดเชื้อบริเวณหลอดเลือดดำส่วนปลาย และเป็นแนวทางในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะ Phlebitis และ Extravasation

หลอดเลือดดำอักเสบ (Phlebitis)

นิยาม หลอดเลือดดำอักเสบ(phlebitis) หมายถึง การอักเสบของหลอดเลือดดำบริเวณที่ให้สารน้ำหลอดเลือด ส่วนประกอบของเลือด และเยื่อ มีลักษณะปวด บวม แดง ร้อน คลำเส้นเลือดดำจะไ้รอยนูนบริเวณที่แทงเข็ม หรือ คลำเส้นเลือดดำได้เป็นเส้นแข็งเหนือตำแหน่งที่แทงเข็ม มักเกิดบริเวณ proximal และ distal ของ catheter tip ผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ ผู้สูงอายุ และเด็ก

Extravasation

นิยาม Extravasation หมายถึง การรั่วของสารน้ำ หรือยาออกทางหลอดเลือดดำ ไปยังเนื้อเยื่อบริเวณข้างเคียง ก่อให้เกิดการบาดเจ็บของเนื้อเยื่อ เอ็น ข้อต่อ โดยความรุนแรงอาจเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย หรือรุนแรงจนกระทั่งเกิดเนื้อเยื่อตาย (skin necrosis) ซึ่งขึ้นกับชนิดของยา หรือสารเคมีนั้นๆ

แบ่งตามสาเหตุการเกิดได้ ๓ ประเภท คือ

1. Chemical phlebitis เกิดจากยาฉีดยา สารน้ำ หรือน้ำยาฆ่าเชื้อที่ใช้เซ็ดผิวหนัง
2. Mechanical phlebitis เกิดจากอุปกรณ์เข็มหรือขั้นตอนการใส่ catheter
3. Bacterial phlebitis เกิดจากการติดเชื้อแบคทีเรีย

ระดับความรุนแรงของหลอดเลือดดำอักเสบ แบ่งเป็น 5 ระดับ (Grade) ดังนี้

Grade 0 ไม่มีอาการแสดงทางคลินิก

Grade 1 แดงรอบบริเวณที่แทงเข็ม ไม่มีอาการปวด

Grade 2 ปวดบริเวณที่แทง หรือ มีบวม แดง ร่วมด้วย

Grade 3 ปวดบริเวณที่แทง มี บวม แดง เป็นทาง ร่วมกับคลำได้หลอดเลือดดำเป็นเส้นแข็ง ≤ 1 นิ้ว

Grade 4 ปวดบริเวณที่แทง มี บวม แดง เป็นทาง ร่วมกับคลำได้หลอดเลือดดำเป็นเส้นแข็ง > 1 นิ้ว

ยาฉีดที่ให้ทางหลอดเลือดดำเป็นสาเหตุหนึ่งของ chemical phlebitis โดยเกิดจากการบริหารยา ที่ไม่เหมาะสม ค่า pH หรือ osmolality เกินช่วงที่รับได้ของหลอดเลือดดำ และคุณสมบัติยาที่เป็นพิษต่อเซลล์หลอดเลือดดำโดยตรง

แนวทางการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ

1. การเตรียมสารน้ำ ชนิดปราศจากเชื้อ ถุงไม่หมดอายุ หรือรื้อแตก
2. ปิดป้ายแสดงชุดสารน้ำ ชื่อยาที่ผสม อัตราการไหล และวันเวลาที่ให้
3. เตรียมอุปกรณ์ในการให้สารน้ำครบถ้วน
4. ล้างมือ และสวมถุงมือสะอาด ขณะทำหัตถการ
5. เลือกตำแหน่งการให้ ควรเลือกหลอดเลือดดำ บริเวณหลังมือ หรือแขน ก่อนบริเวณอื่น
6. ทำความสะอาดผิวหนัง ด้วย 70% Alcohol อย่างน้อย 2 ก้อน และรอจนระเหย
7. ปฏิบัติตามหลัก Aseptic technique
8. ใช้หลัก No touch technique ระหว่าง แขนงเข็ม
9. ปิดบริเวณรอยต่อ ระหว่างเข็มกับผิวหนัง ด้วยแผ่นฟิล์มใส (transparent) หรือ sterile gauze
10. เปลี่ยนตำแหน่งการแทงเข็มอย่างน้อย 72 ชั่วโมง ยกเว้นผู้ป่วยเด็กไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนตำแหน่งแทงเข็ม ทุก 72-96 ชั่วโมง
11. กรณีผู้ป่วยกลับบ้านภายหลังถอด IV catheter. แนะนำให้ผู้ป่วย และผู้ดูแล ฝ้าติดตามอาการอักเสบของหลอดเลือดดำต่อเนื่องภายใน 48 ชั่วโมง

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลผู้ป่วยเกิดภาวะหลอดเลือดดำส่วนปลายอักเสบ Phlebitis

Focus	ROGRESS NOTE A : Assessment I : Intervention E : Evaluation
<p>Focus : ผู้ป่วยมีอาการปวด บวม บริเวณรอยแทงเข็ม</p> <p>Goal : ผู้ป่วยไม่เกิดภาวะหลอดเลือดดำอักเสบ</p> <p>Outcome : บริเวณที่ให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ ไม่เกิดอาการบวม แดง หรือมีจุดหนอง</p> <p>: สัญญาณชีพปกติ BT อยู่ในช่วง 36.5-37.4 c°</p> <p>PR < 100/min</p> <p>PP > 20 mmHg.</p>	<p>Assessment</p> <p>: ผู้ป่วยมีอาการปวด บวม แดง บริเวณรอยแทงเข็ม</p> <p>: บริเวณรอยแทงมีการเปื่อยขึ้นเนื่องจากการสัมผัสน้ำบ่อยครั้ง</p> <p>: ผู้ป่วยได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำเป็นเวลานาน</p> <p>: ไม่ติดสติกเกอร์ หรือบ่งบอกวันหมดอายุของตำแหน่งแทงเข็ม</p> <p>Intervention :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หยุดให้ยาทันที และเปลี่ยนตำแหน่งเข็มฉีดยาใหม่ 2. ยกบริเวณที่เกิด Phlebitis ให้สูงขึ้นกว่าตำแหน่งเดิม โดยใช้หมอนรอง เพื่อลดอาการปวด 3. ประคบเย็นหรือร้อนตามชนิดของยา หรือสารน้ำที่ให้ 4. ประเมินอาการปวด บวมบริเวณที่มีการอักเสบ ถ้ามีอาการปวด บวม แดง มากขึ้นรีบรายงานแพทย์ เพื่อพิจารณาให้ยาแก้ปวด และ Antibiotic 5. ประคบอย่างน้อย 20 นาทีวันละ 3-4 ครั้ง เป็นเวลา 1-2วัน 6. ประเมินสัญญาณชีพ <p>Evaluation : ผู้ป่วยมีอาการปวดลดลง Pain score ..... หลังจาก off catheter เดิม ประคบเย็น อาการบวมลดลง ไม่พบรอยแดง หรือจุดหนอง บริเวณแทงเข็ม และผู้ป่วยไม่มีไข้</p>

ผู้จัดทำเอกสาร	ผู้รับรอง	ผู้อนุมัติใช้
 (นางสาวอัยเสาะ สะตือบา) พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	 (นางสาวมินตรา ทองธรรมชาติ) พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ	 (นายทินกร บินหะยีอารัง) ผอ.รพ.ระยอง

เอกสารนี้เป็นสมบัติของโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชระยอง ห้ามนำออกไปใช้ภายนอกหรือทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต